

ALTJÓÐA HOLOCAUSTDAGURIN

1,1 MIÓ JØÐAR DOYÐU

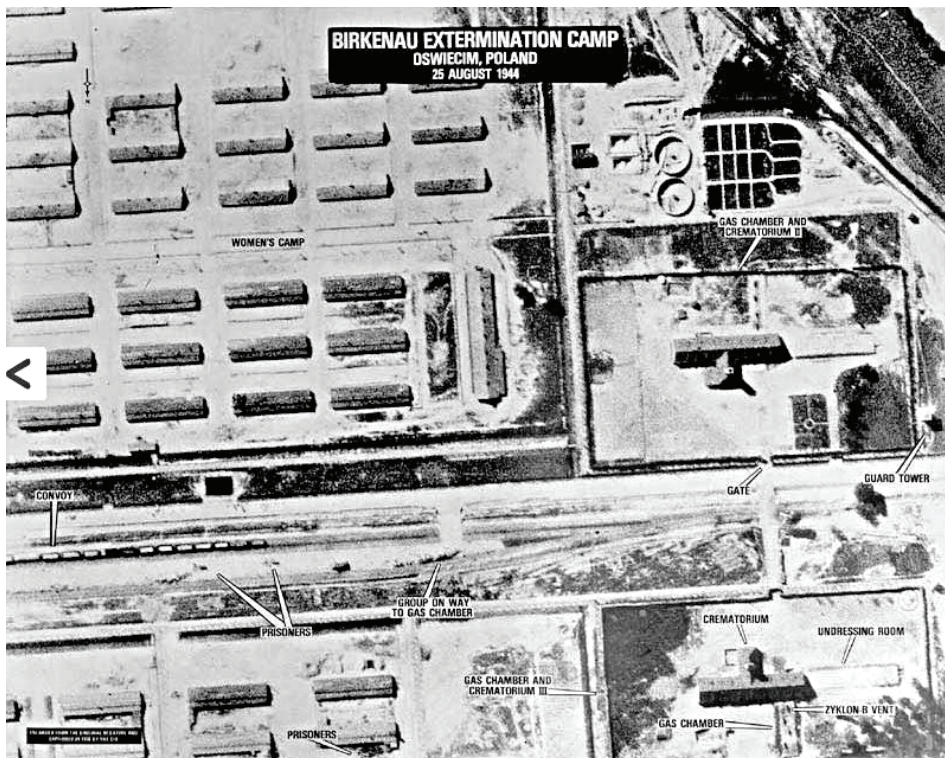
27. januar eru 70 ár liðin síðani russiskir hermenn komu inn í týningarleguna Auschwitz-Birkenau í Póllandi. Tó at 7.000 yvirlivandi fangar vóru eftir í týningarleguni, so gjørdist tað skjótt eyðsæð, at stórir ræðuleikar vóru farnir framm har

Danjal av Rana

Auschwitz-Birkenau, ið var ein fangalega samansett av fleiri týningarlegum og arbeiðslegum, rúmaði upp á tað mesta 200.000 fangum. Einans fáar dagar áðrenn reyði herurin náddi Auschwitz, høvdu nazistarnir sent 58.000 fangar á eini gongu vestureftir, í frosti og kava, til aðrar týningarlegur, samstundis sum týski herurin flýddi undan russisku hermegini.

Týningarlegan Auschwitz-Birkenau varð bygd við einum endamáli fyri eyga, at gera ein enda á jødiska trupulleikanum í triðja ríkinum, sambært SS-ovastanum Heinrich Himmler.

Týningin í Auschwitz var væl skipað, og nógv av okkara felags kunnleika til týningarlegurnar, er frá umstøðunum í Auschwitz. Tok komu fullastaði við fangum, fyrst og fremst jøðum, inn á tokstøðina. Síðani vóru tvær røðir gjørdar, ein við konufólkum, ein við mann-fólkum. Læknar kannaðu allar nýkomnu fangarnar og býttu teir í tveir bólkar. Meginparturin av fangunum, oftast tey veiku, sjúku og gomlu, vóru send beinleiðis í deyðan í gasskømrinum, tey fáu frísku skuldu nýtast sum arbeiðsmegi. Nøkur fá endaðu í klørnum á Dr.

Josef Mengele, ið gjørdi ymiskar læknaligar royndir við fangunum. Í øðrum týningarlegum var eingin tilílik fráskiljan, øll vóru send beinleiðis í deyðan.

Fleiri enn 1,1 millión jøðar, 70.000 polakkar, 25.000 roma og 15.000 krigsfangar vóru myrdir í Auschwitz-Birkenau.

Við árunum gjørdist hesin dagurin minningardagur fyri Holocaust í fleiri og fleiri londum og 2005 samtykti ST einmælt, at 27. januar skuldi vera altjóða minningardagur

Fólkamorð alt ov vanligt í 20. øld

Altjóða Holocaustdagurin er ikki einans til minnis um sjálvt Holocaust, men eisini um offur fyri fólkamorð í víðari merking.

Hóast Holocaust verður mett at vera í einum flokki fyri seg, so hava nógv onnur fólkamorð verið gjøgnum tíðirnar.

Sambært millumtjóðasáttmálanum hjá ST um forðan og revsing av fólka-

morðsbrotsverkum, er eitt fólkamorð allýst sum gerðir,

gjørdar við teirri ætlan at oyðileggja, partvís ella fullkomiliga, ein tjóðskapar-bólk, ein etniskan bólk, eina rasu ella ein átrúnaðarligan bólk.

Dúluga verður kjakast um, hvørt ávísar hendingar skulu lýsast sum fólkamorð ella ikki, men her eru nøkur dømi um vanliga viðurkend fólkamorð í 20. øld.

Í 1904 lótu um 75.000 fólk

lív í Namibia, tá týski herurin rak Herero og Nama fólk út í oyðimørkina.

Frá 1915 til 1923 lótu 1,5 milliónir armenar lív undir harðrenda stýrinum hjá turkum í Anatolia.

Frá 1932 til 1933 lótu minst 5 milliónir ukrainar lív orsaka av hungursneyð, sum stjórnin hjá Josef Stalin við vilja setti í verk.

Frá 1933 til 1945 lótu 6

milliónir jøðar lív undir øðrum heimsbardaga.

Í 1937-1938 lótu 450.000 kinesarar lív í Nanjing, tá japanski herurin leyp á í tí seinna sino-japanska krígunum.

Í 1975 til 1979 tóku Reyðu Khmerarnir lívið av 1,7 milliónir kambodjanum.

Í 1986 til 1989 tók Saddam Hussein lívið av 180.000 kurdum.

Í 1990 lótu 800.000 tutsiar lív, eftir at hutufólkið í Rwanda bráðliga vendi sær móti teimum.

31. mars 1995 lótu 8.500 bosniarar lív í blóðbaðnum í Srebrenica í Bosnía. Yvir 100.000 lótu lív í bosniska borgarakrígunum.

Síðani 2003 eru umleið 300.000 fólk deyð í Darfur í Sudan.

danjal@sosialurin.fo